

Zaprimljeno: 20.11.2008.

Izvorni znanstveni članak

UDK: 376.5

SOCIJALNA KOMPETENCIJA I PONAŠANJE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI KAO OSNOVA PREVENCIJSKIM PROGRAMIMA - RAZLIKE PO SPOLU

Valentina Kranželić

Josipa Bašić

Odsjek za poremećaje u ponašanju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

SAŽETAK

U ovom radu prikazani su rezultati procjene potreba djece i mladih koji su se odnosili na procjenu socijalne kompetencije i ponašanja djece predškolske dobi, s posebnim osvrtom na razlike obzirom na spol ispitanika. Uzorak čine 445 djeteta u dobi od 3-7 godina, od čega je 221 (49,7%) dječaka i 224 (50,3%) djevojčica. Sva djeca pohađala su u vrijeme ispitivanja dječje vrtiće u istarskoj županiji, odnosno na širim lokalitetima Labina, Pazina, Poreča i Pule.

Podaci su prikupljeni Upitnikom o ponašanju predškolske djece - SCBE (LaFreniere, Dumas, 1995) pri čemu su odgovornosti procjenjivale svako dijete iz grupe koju vode na skali socijalne kompetencije i ponašanja. Za obradu prikupljenih podataka korištena je osnovna statistika i diskriminativna analiza. Obzirom na razlike između sub-uzoraka ispitanika, analize pokazuju da postoji statistički značajna razlika između dječaka i djevojčica. Prema percepciji odgovajateljica, djevojčice imaju razvijeniju socijalnu kompetenciju od dječaka i manje manifestiraju eksternalizirane probleme. Budući da je poznato kako socijalna kompetencija ima veliki utjecaj na ponašanje pojedinca, moguće je zaključiti da su stoga dječaci u većem riziku za razvoj rizičnih ponašanja što nameće potrebu jačanja programa emocionalne i socijalne kompetencije u predškolskoj dobi, posebno za dječake.

Ključne riječi: socijalna kompetentnost, ponašanje djece, rizici za pozitivan razvoj, predškolska djeca

UVOD

U ovom radu obrađen je dio istraživanja iz projekta „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih“ (Bašić, Ferić Šlehan, Kranželić Tavra, 2005) koji se odnosi na procjenu rizičnih i zaštitnih čimbenika djece predškolske dobi koji ukazuju, kako na potrebe, tako i na potencijale djece za prevenciju poremećaja u ponašanju i promicanje zdravog i pozitivnog razvoja kroz osnaživanje i poticanje razvoja socijalne kompetencije.

Prije svega potrebno je definirati osnovne pojmove kojima se ovaj rad bavi: *socijalan/socijalno*, *socijalizacija*, *socijalna kompetencija*, *prevencija poremećaja u ponašanju* i *rizičnih ponašanja djece*.

Čovjek je neosporno *socijalno* biće, što između ostalog znači da su njegova intrinzična priroda i njegovo ponašanje u ovisnosti o prisutnosti i interakcijama s drugima (Reber, 1985). Dijete od početka svog življenja živi u zajednicama ili skupinama ljudi unutar kojih počinje njegova *socijalizacija*. Radi se o procesu unutar kojega dijete usvaja znanja, stavove, socijalne vještine i socijalnu osjetljivost što mu omogućava da postane integriran u to društvo i prilagodi svoje ponašanje tom društvu. Socijalizacija je cjeloživotno iskustvo unutar kojeg se uče mnoge socijalne uloge. Kako se ponašati u tim zajednicama ili skupinama ljudi dijete uči kroz postojanje tih drugih, njihovo ponašanje i stavove kao i akcije koje ti drugi, ali i samo dijete poduzimaju. Ono što se nastoji tim socijalnim interakcijama je naučiti dijete prikladnim/prilagođenim ponašanjima. Dakle ponašanje se usvaja primarno kao rezultat mnogih socijalnih